

Termikysymyksiä.

SKS:n kielivaliokunnan tiedonantoja.

18. Voimistelu- ja sotilassanastossa on näihin asti ollut termi »suljettu järjestys» avojärjestyksen vastakohtana. Kun tässä ei ole puhe varsinaisesta sulkemisesta (enempää kuin avaamisestakaan), ilmaus on kielellemme vierasta tyyppiä. Sen korvaaminen samaan tapaan kuin vakuutettu > vakuuttunut, liikutettu > liikutunut ei käy päinsä, eikä myöskään sulku- tai umpijärjestys tunnu tyydyttävän. Kun kielitoimistoon tuli sotilastaholta tätä asiaa koskeva tiedustus, maist. Teppo ehdotti sanaa **sulkeisjärjestys**. Samantapaisia yhdyssanoja, joissa alkiosa ei välittömästi liity käytännössä olevaan adjektiivijohdannaiseen, ovat esim. *alkeisopetus* ja *itseisarvo*. Sulkeisjärjestys on jo otettu uusiin sotilasohjesääntöihin.

19. Marmeladi-sana esiintyy kielesämme — varsinkin kirjoitettuna — niin moniasuisena, että SKS:n kielivaliokunnan työjaosto yksimielisesti yhtyi toht.

Ilmari Havun uudistusehdotukseen: tehdään sanasta omien hyytelön ja jäätelön mallin mukaan »kotoinen» **marmelo**. Tätä sanaa työjaosto sitten suositteli eräälle tehtaalle ja suosittaa muillekin.

20. Puutalo-Osakeyhtiö tekee valmiista osista rakennuspaikalla koottavia puutaloja. Tällaisella rakennuksella ei ole ollut suomalaista nimitystä. Yhtiön aloitteesta asiaa pohdittiin kielivaliokunnan työjaostossa useaan otteeseen, ja viimein päädyttiin tiedustajaa tyydyttävään ehdotukseen: **koonnostalo**. Ennestään on käytännössä lakikielessä *koontaa* 'kodifiera', *lakikoonnos* 'kodifikation av lagar'.

21. Postilaitos käytti vuodenvaihteessa uudesta postitaksasta nimitystä **postimaksusto**. Tämä uudissana, josta syksyllä neuvoteltiin kielitoimistonkin kanssa, on samoin kuin *hinnasto* kaksimerkityksinen: maksut ryhmänä ja taukko tm. maksujen luettelo. Tietysti

sopii kysyä, onko tarpeen korvata tak-saa omalla sanalla, mutta toisaalta voi sanoa, että taksalle jää riittävästi merkitystehtävää, vaikka maksusto ottaa-kin siitä osan.

22. Ampumaopissa on näihin asti tultu toimeen sanalla *osuma*, kun on tarkoi-tettu, että ammus kohtaa maalin. On kuitenkin osoittautunut tarpeelliseksi ilmaista erikseen se, että ammus osuu tarkoitettuun kohtaan, ja se, että se yli-päänsä sattuu johonkin kiinteään koh-taan (joka siis saattaa olla etäälläkin tarkoitettusta pisteestä). Edelliseen mer-kitykseen sopii tietenkin *osuma* erin-omaisesti, ja jälkimmäistä ilmaisemaan on löydetty uudissana *iskemä*. Tuntuu hyvältä ja »iskevältä».

23. Sotilaskielen on omaksuttu tila-päisen, tav. yhden miehen nopeasti kai-vaman suojakuopan nimitykseksi kan-sankielestä sana *potero*, joka epäilemättä moitteettomasti täyttää tämän tehtävän.

24. *Varanto* ei ole enää aivan uusi sana, sillä se on jo 1918 valmistuneessa Koveron Liikesanakirjassa, mutta sen

käytäntöön pääsy on ollut hidasta. Se vastaa reserviä esim. sellaisissa ilmauk-sissa kuin »Setelivaranto lisääntynyt», »Helsingin vesivaranto Vihdin järvissä on riittävä». Hyvä sana, jota voi suosittaa liikemaailmalle (toistaiseksi se ei vastaa koko reservi-sanan merkitysalaa).

25. Viime aikoina teollisuudessa yhä tärkeämmäksi käyneen 'tekoaineen' eng-lanninkieliselle nimitykselle *plastic* hy-väksyttiin kemian teollisuuden, armeijan ja SKS:n kielitoimiston edustajain yhteis-sissä neuvotteluissa kevättälvella 1947 suomalaisiksi vastineeksi toht. Hakuli-sen ehdottama sana *muovi*, jota perustel-ttiin sillä, että mainitun englantilaisen termin pohjana oleva kreikan verbi *plassoo* merkitsee 'muovaamista'. Ehdo-kas on jo sen jälkeen ollut jonkin verran käytännössä.

26. Vuosina 1941—44 Suomen ja Ve-näjän välillä käydyn sodan nimeksi joka-päiväiseen kielenkäyttöön kielitoimisto on suosittanut sanaa *jatkosota*, ja tämä-kin nimitys on jo näkynyt saaneen käyt-täjiä.